

Školství v obci TOMICE u Dolních KRALOVIC

Počátky školství na dolnokralovicku spadají do druhé poloviny 17. století. Po skončení třicetileté války, v době rekatolizace, se tohoto úkolu ujala církev. První školy vznikaly v obcích, kde byly kostely.

Byly to většinou dřevěné budovy. První doložená zmínka je z roku 1683 z církevní kroniky Dolních KRALOVIC. Nebyly prostory ani učitelé, chyběly i finanční prostředky. Vesnických dětí se to většinou netýkalo. Osvícenská panovnice Marie TEREZIE zavedla svým patentem roku 1774 povinnou šestiletou školní docházku pro děti ve věku od šesti do dvanácti let. Byly to opět školy řízené církví, kde se děti učily číst, psát, počítat a dodržovat církevní morálku. Církev ovšem neměla dostatek prostředků na budování škol a na vzdělávání a důstojné placení učitelů. Většina venkovských dětí pravidelně školní výuku nemohla navštěvovat. Do školy bylo příliš daleko a mnohdy to neumožňovalo ani počasí.

K rozhodující změně došlo v českých zemích po roku 1866. V tomto roce vyhlásilo Rakousko válku sousednímu Prusku. Tuto válku nezvládlo a prohrálo ji. Pruští vojáci byli vzdělanější, lépe vycvičení a měli dokonalejší výzbroj. Aby Rakousko udrželo říši, muselo okamžitě provést radikální změny. Vzniklo RAKOUSKO-UHERSKO a zcela se změnil systém vzdělávání. Novým školským zákonem z roku 1869 přešlo školství pod stát. Učitelé se stali státními zaměstnanci, stát je také platil. Měli nárok na důchod. Museli mít předepsané vzdělání, které získali studiem na učitelských ústavech. Pro okres LEDEČN.Sáz. byl v Kutné HOŘE. Systém vzdělávání na školách kontrolovali okresní a zemští školní inspektoři. V obci byla vytvořena místní školská rada, která škole pomáhala. Měla-li škola více tříd, byl konkurzem ustanoven řídicí učitel. Po roce 1869 se povinná školní docházka prodloužila o dva roky, byla osmiletá. Vznikly obecné školy. Velká povinnost přešla na obce. Staly se zřizovatelem školy. Pro obce to znamenalo sehnat finance na stavbu školy. Jen jednou třetinou nákladů přispíval stát, ostatní hradila obec. Malé děti nesměly chodit do školy dále než čtyři kilometry. Pro venkov to znamenalo vybudovat velice hustou síť venkovských obecných malotřídních škol. Téměř všechny byly vybudovány před první světovou válkou, tedy ještě za RAKOUSKA-UHERSKA. Jediná škola, která byla v našem okolí vybudovaná po první světové válce byla škola v BERNARTICÍCH. Vše bylo připraveno, realizaci stavby oddálila válka.

Byla tato výstavba nutná? V roce 1881 proběhlo v RAKOUSKU-UHERSKU úřední sčítání obyvatelstva. Proběhlo i na dolnokralovicku. Učitelé se na této akci také podíleli. Zjišťovala se také vzdělanost obyvatelstva. Bylo zjištěno, že na dolnokralovicku jen necelých 69 % obyvatelstva umí číst a psát, 4 % jen číst a 27 % je negramotných. Důvodem špatného vzdělání byla i velká vzdálenost přiškolených obcí, neschůdné cesty, chudoba rodičů, lhostejnost některých rodičů ke škole a využívání dětí k zemědělským pracím. Díky níže uvedeným školám, známým i neznámým hrdinům, učitelům škol a obecním zastupitelům se podařilo obyvatelstvo za několik desetiletí vzdělat tak, že již za první republiky téměř nebylo v Čechách a na Moravě negramotných. Čechy a Morava patřily k vyspělým státům Evropy. Čeští učitelé byli také posíláni za první republiky na Slovensko a Podkarpatskou Rus, aby tamní obyvatelstvo zachránili před maďarizací. I když jsou tyto školy dnes již nefunkční, jsou většinou díky obecním úřadům v dobrém stavu a jsou okrasou obcí. Zaslouží si to.

Jak si s tím jednotlivé obce dolnokralovického školního obvodu poradily? V jakém pořadí jednotlivé školy vznikaly?

Poslední pedagog školy.

1. Dolní KRALOVICE 1683 - dosud trvá 1.- 9. ročník
2. KEBLOV 1781 - 1971
pan Miroslav SMEJKAL 1958 - 1971
3. HNĚVKOVICE 1814 - dosud trvá 1. - 5. ročník
4. TOMICE 1878 - 1970
manželé Marie a Josef ŠANOVCVI 1951 - 1970
5. VŠEBOŘICE 1879 - 1959
paní Anna PĚKNÁ – VELETOVÁ 1946 - 1959
6. STUDENÝ 1881 - 1976
pan Václav STOUPA 1975 - 1976
7. BOROVSKO 1888 - 1964
pan Václav ROKOS 1951 - 1964
8. MNICHOVICE 1898 - 1975
pan Karel BLÁHA 1948 - 1975
9. ČEJTICE 1908 - 1960
pan František ČECH ? - 1960
10. NĚMČICE 1914 - 1971
pan Josef STARA 1953 - 1971
11. BERNARTICE 1921 - 1980
pan Josef RÁSTOČNÝ 1955 - 1980

Mimo obecných škol pomáhaly i expozitury – pobočné třídy obecné školy v Dolních KRALOVICÍCH.

1. LOKET (u Moravců) 1906 - 1938
2. LIBČICE (u Hralů) 1910 - 1936

Roku 1904 vznikla z šestitřídní obecné školy v Dolních KRALOVICÍCH (vybudované roku 1885) měšťanská škola. Byla to výběrová škola pro nadané děti. V té době byla jen v LEDČI n.Sáz., ve SVĚTLÉ n.Sáz. a ve VLAŠIMI. Proto bylo v okolí Dolních KRALOVIC tolik malotřídních škol. Po skončení pátého ročníku museli nadaní žáci vykonat náročnou přijímací zkoušku. Ti co neuspěli a nebo neměli zájem, pokračovali v obecné škole. Byla to dobrá příprava pro další náročné studium. Pro samotné děti z Dolních KRALOVIC to znamenalo úbytek volných míst v obecné škole. Byl plně využíván obecní dům, který měl horší hygienické podmínky. Učilo se i na dalších místech. Situace se zlepšila až v padesátých letech, kdy děti prvního stupně se vyučovaly v krásném prostředí zadaptované budovy bývalého soudu. V okolních větších obcích vznikla měšťanka až po první světové válce. V Trhovém ŠTĚPÁNOVĚ ve dvacátých letech, v ČECHTICÍCH v zámku až polovině třicátých let. V KOŠETICÍCH až po druhé světové válce. V roce 1948 byly obecné i měšťanské školy zrušeny. Dle nové školské soustavy vzniká jednotná škola, první stupeň (1.-5. ročník) a druhý stupeň (6.-8.r.; později 6.-

9.roč.) základní školy mají společné ředitelství. Žáci prvního stupně se mohou nadále vzdělávat i na malotřídních školách.

Jak vypadalo školství v obci TOMICE u Dolních KRALOVIC ?

Až do roku 1869 existovala v TOMICÍCH tzv. pokoutní škola. Pokoutní učitelé (většinou vysloužilí vojáci) vyučovali v místních domech čp. 20 ; 39 ; 40 a 42. 13.prosince 1869 založil pan učitel František PIKL z Dolních KRALOVIC školní výuku v TOMICÍCH, pronajaté místnosti na statku čp. 44, u Bejčků. Byla to pobočná třída dolnokralovické školy. Nájemné činilo třicet zlatých za rok.

Kromě místních dětí z TOMIC tam docházely i děti ze sousedních Vraždivých LHOTIC. Docházelo hodně dětí, a tak obecní zastupitelstvo v TOMICÍCH se rozhodlo vybudovat vlastní obecnou školu.

Stavbu nové školy prováděla stavební firma pana Čeňka NEVEČEŘELA z Dolních KRALOVIC. Realizovala stavbu jednotřídní, přízemní obecné školy. Stavba obsahovala učebnu o rozměrech 9 x 7 metrů,

kabinet o rozměrech 6 x 2,2 metrů a byt správce školy (dva pokoje a kuchyň). Stavělo se od května do října roku 1878. Kolaudace byla provedena 15.října, vysvěcení 20.října 1878 a již se začalo v nové škole učit. Prvním učitelem a správcem školy byl pan František PIKL, který na Tomické škole působil do 5.listopadu 1884. Už za deset let po otevření školy se ukázalo, že jednotřídní škola kapacitou nestačí a školu je zapotřebí přestavět na dvoutřídní. 27.února 1888 zemská rada povolila zřízení druhé třídy. Na stavbu školy bylo zapotřebí sehnat finance. Do té doby byla druhá třída zřízena v pronájmu na statku pana Josefa NĚMCE čp. 4.

K přestavbě školy došlo až roku 1905 a prováděla ji stavební firma pana Josefa NOVÁKA z Dolních KRALOVIC. Od roku 1905 je v TOMICÍCH dvoutřídní patrová škola i s bytem pro druhého učitele. Přestavba stála 16.717 korun. Druhým učitelem byl pan Václav POSPÍŠIL. Maximální počet žáků byl na TOMICKÉ škole roku 1902, bylo to 150 žáků. Postupně v okolních obcích se otvíraly další malotřídní školy a roku 1904 se otevřela v Dolních KRALOVICÍCH měšťanka. Počty žáků v TOMICKÉ škole se začaly pozvolna snižovat. U dvojtřídní školy byl konkurzem vybírán řídící učitel.

Kteří učitelé působili na škole v TOMICÍCH?

Zatím se podařilo dohledat jen řídící učitele.

1878 - 1884	pan učitel František PIKL
1884 - 1896	Antonín RAITMAYER - přeložen do POLNÉ
1896 - 1923	Ladislav TICHÁČEK
1923 - 1939	Josef VOslÁŘ
1939 - 1940	paní učitelka Marie KOŘÍNKOVÁ
1940 - 1944	pan učitel Ladislav REIN
1944 - 1945	paní učitelka Marta HNÁTOVÁ - počet žáků
stále nad 100	
1945 - 1946	pan učitel Karel PECK - počet žáků se začal snižovat
1946 - 1947	Ladislav LÁZNICKÝ
1947 - 1951	Vladimír KURKA
1951 - 1970	manželé, učitelé Marie a Josef ŠANOVCovi

Roku 1970 odešli manželé Marie a Josef ŠANOVCŮVI do KONDRACE u
VLAŠIMI. Školní děti z TOMICKÉ školy přešly do nové školy v blízkých nových Dolních
KRALOVICÍCH.